

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК

Грищенко Т.Б., Нікітенко О.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Традиційне бібліотечно-інформаційне обслуговування має серйозні обмеження, оскільки бібліотеки орієнтуються переважно на локальних користувачів, внаслідок чого останні мають доступ практично тільки до інформаційних ресурсів конкретної бібліотеки.

Останнім часом позначилася тенденція використання бібліотеками нових інформаційних технологій у сфері інформаційних послуг, які надаються кінцевим користувачам.

У першу чергу це: зберігання документів у електронній формі; віддалений доступ користувачів до таких документів.

Бажання подолати ці "лімітування" призвело до надання доступу до документів в електронній формі, у тому числі й застосування потенціалу Internet, для чого знадобилося об'єднати традиційні організаційно-технологічні засади бібліотечної справи з можливостями системотехніки цифрових документів. У результаті такого симбіозу і з'явився термін "електронна бібліотека".

У електронній бібліотеці наявні аналоги всіх основних елементів, характерних для бібліотеки традиційної: система каталогів, яка відіграє роль вхідної підсистеми бібліотеки і являє собою й інформаційно-пошуковий апарат; "сховище" об'єктів зберігання, де містяться переведені в електронну форму книжки, журнали, газети, інша інформаційна продукція; комплекс сервісних та технологічних засобів (реєстрація й обслуговування користувачів, каталогізація, систематизація, облік, статистика, аналіз і зміни у фондах тощо).

Специфіка електронної бібліотеки порівняно з іншими типами інформаційних систем (ІС), найближчими з яких за своїми функціями та структурою є повнотекстові бази даних, полягає в тому, що в такій бібліотеці набагато повніше, більш структуровано й стандартизовано подано всі основні компоненти інформаційно-лінгвістичного забезпечення.

Наразі таких систем багато, а інтенсивність обміну інформацією замість значного зростання майже не змінюється. Навіть у Харкові таких бібліотечних систем біля десятка, не кажучи вже про повнотекстові бази даних. Отже сумісність бібліотечних систем є нагальною потребою.

Всі попередні спроби поставити й вирішити питання створення єдиної бібліотечно-інформаційної мережі у Харківському регіоні не були досить успішними й не стимулювали процеси інтеграції діяльності та об'єднання ресурсів учбових закладів для досягнення мети становлення та динамічного розвитку сучасної інформаційно-технологічної інфраструктури освітньої системи регіону.

Путь розв'язання цієї проблеми є очевидною:

1. Конвертування існуючих форматів у різних організаціях до свого формату;

2. Конвертування існуючих форматів до одного, який взято за стандартний;
3. Використання хмарних технологій

Велика кількість інформації, яку отримують кінцеві користувачі повинна оброблятися, зберігатися, інтегруватися з іншою інформацією. Все це передбачає використання автоматизованих робочих місць, які надають користувачеві широкий набір різноманітних послуг.

За цим, очевидним боком проблеми, ховається інший — технічний, який не бачить кінцевий користувач і який реалізується на рівні протоколів, незалежно від інтерфейсу користувача та логіки роботи застосувань.

У царині автоматизації функціонування бібліотек існують щонайменше два таких протоколи: Z39.50 та HTTP. Z39.50 орієнтовано на високоякісний пошук у базах даних, HTTP дозволяє легко отримувати й переглядати документи. Все більше організацій займаються розробкою WWW інтерфейсів для своїх БД, але пошукові можливості HTTP, як однієї зі складових WWW, поки ще надто малі відносно Z39.50.

Отже кооперування бібліотек у бібліотечно–інформаційну мережу на базі єдиного протоколу обміну даними дозволить забезпечити найширший спектр різноманітних інформаційно–бібліотечних послуг, які відрізнятимуться від традиційних за широтою та глибиною охоплення інформаційних ресурсів, зручністю отримання результату, обліком індивідуальних характеристик користувача, вторинною аналітичною обробкою інформації, що знайдено, обліком видів інформаційних потреб, ступенем підтвердження якості інформаційних ресурсів, допомогою в освоєнні та інтерпретації інформації, за доступом до іншомовної інформації, використанням платних сервісів закордонних електронних видавництв, оперативністю доставки будь–яких матеріалів тощо. На відміну від традиційної бібліотеки, яку організовано за принципом роботи “книжкового сховища”, такий підхід до інформаційно–бібліотечного сервісу стимулює становлення бібліотеки майбутнього. А сумісне створення електронних бібліотек – розподілених інформаційних систем, які дозволяють надійно зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, доступні у зручному для кінцевого користувача вигляді через глобальні мережі передачі даних — дозволить на якісно новому рівні організувати процеси виробництва, зберігання та розповсюдження інформації, забезпечити можливість миттєвого віддаленого доступу до інформації по каналах мережі незалежно від часу та місця знаходження користувача, легке тиражування інформації в практично необмеженій кількості копій, можливість звернення безпосередньо до інформації, а не посилання до документів, де вона зберігається, можливістю паралельного використання різноманітних пошукових механізмів та засобів доступу до гетерогенних банків даних тощо.